

Petr Ševčík, Jan Malast, Bohumil Poláček a kolektiv:

Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Praktický komentář.

Wolters Kluwer ČR, Praha 2023, 288 stran. 650 Kč (tištěná verze)

Je vsutku sympatické, když kniha označená jako **praktický komentář** opravdu přináší text, který je s klidným svědomím možné nazvat **praktickým komentářem**. V dobách, kdy v čokoládě není kakao a v telecích párcích nenalezneme žádné telecí, je každá shoda informace na obalu se skutečným obsahem vítaným vpádem férovosti do jinak poněkud narušeného světa.

Mezi významy zdánlivě jednoduchého pojmu **praktický** totiž patří vedle v podstatě tautologického výkladu **vztahující se k praxi**, také důležitější **mající smysl pro realitu**. Ještě jednodušeji řečeno: **použitelný v reálném životě**. A jak víme již od postavy Mefistofela z Fausta od Johanna Wolfganga Goetha: Šedivé, drahý příteli, jsou všechny teorie, a zeleň života je zlatý strom. Což v právu platí možná ještě více než kdekoliv jinde. Z vlastní zkušenosti vím, že naplnit zadání praktičnosti není v odborné literatuře vůbec jednoduché. Proto s potěšením a gratulací mohu konstatovat, že autorskému kolektivu recenzované publikace se podařilo nelehké zadání naplnit a že alespoň tentokrát reklama nelže. Čtenář dostává skutečně použitelnou příručku.

O tom však ještě později.

Přednostně nelze pominout jeden rys publikace, který velmi zajímavým způsobem ilustruje atmosféru kolem celého zákona č. 254/2019 Sb. I jen málo pozorný čtenář nemůže přehlédnout, jak často autoři doporučují předkladateli a logicky tedy následně i zákonodárci provést v dikci zákona (a stejně tak ve znění souvisejících předpisů) určité změny či upřesnění. Za poznámku stojí, že naopak od některých jiných legislativních textů, týkajících se citlivých témat a oblastí, nebyl zákon o znalcích v legiscikanční lhůtě (9. října 2019 až 1. ledna 2021) novelizován. Netvrdím, že novelizace před účinností je něco, co je v českém kontextu na denním pořádku, ale třeba takový insolvenční zákon by mohl vyprávět. Ten byl přímo novelizován jednou (posunutí účinnosti o půl roku) a nepřímo třikrát. Jinak řečeno dosud nevznikl u zákona o znalcích prostor, který by umožnil ujasňující a upřesňující zásahy do textu. I zde platí, že změny, které autoři diskutují jako vhodné, jsou vesměs změny usnadňující **praktické používání zákona**, tedy takové, které by zjednodušily a vyjasnily fungování celého systému.

Namátkou lze jmenovat výčitku vůči předkladateli, že nebyl vydán **převodový klíč** předchozích znaleckých oprávnění do nového systému. Jistě, není pochyb, že takový třebas pouze orientační heslovník rozsahu nových znaleckých oprávnění by velmi pomohl všem uživatelům zákona. Jak je asi zřejmé, v mnoha technických oblastech je situace vcelku jasná a přehledná (neboť beton je beton), v řadě oblastí, které můžeme nazvat duševními či společenskými (včetně ekonomické problematiky), však pracujeme s pojmy poněkud méně konkrétními. Přednostně tam tedy mohou vznikat nejasnosti a nedorozumění.

Jak již bylo naznačeno, hovoříme zde o **praktickém komentáři**, který skutečně naplňuje tento popis. Pro příklad si vezměme pasáž týkající se otázky **odměny** znalce v případě **spěšnosti** (§ 25) vypracování posudku, tedy po novu v případě, kdy je požadováno **urychlené zpracování**. Tehdy je snad situace vcelku přehledná, co však tehdy, kdy není výslovně požadavek deklarován (neboť soud coby orgán veřejné moci neshledává v danou chvíli nutnost výslovného zdůraznění), ale soud zároveň uvede lhůtu, která se ukáže být kratší, než by bylo oprávněné na daný posudek požadovat při rychlosti dejme tomu

standardní? Autoři nabízejí hned několik možných řešení, přičemž zdůrazňují, že orgán veřejné moci v podobných případech těžko může trvat na doslovném čtení zákona a měl by do úvahy brát konkrétní okolnosti.

Nesporně jednou z dalších velmi zajímavých a zároveň praktických pasáží je hned následující (§ 28) problematika **fyzičké přítomnosti** znalce při jednání a srovnání různorodých řešení této věci v zákoně o znalcích a v předpisech jiných (namátkou v občanském soudním řádu). A přímo mimořádně podnětná je část diskutující (to slovo přesně vystihuje tento případ) problematiku **výtěk** (§ 37) a jejich udělování ze strany dohledového orgánu. Vskutku je nutné analyzovat, co se může skrývat za pojmem **drobný poklesek v chování**, zvláště v případě, že (jak autoři zdůrazňují) jen těžko najít v zákoně místo, kde by bylo vysvětleno, oč se má jednat. Nesporně i část analyzující rozdíl mezi výtkou dle nového předpisu a **výstrahou** podle předchozí právní úpravy přináší uživatelům důležité informace do denní praxe. Mimo jiné i proto (což znovu komentář vyzdvihuje ke zvláštní pozornosti) **procesní řešení** výtky je téměř nulové. Autoři nezpochybňují bezprocedurální rozhodování, se kterým pro tento případ přichází zákonodárce zjevně ve snaze nezvyšovat administrativní nároky, ale snaží se však aktivně (někdo by snad měl tendenci říct aktivisticky, ale to by nebylo fér) definovat či alespoň předjímat určitá pravidla, kterými by se měly orgány veřejné moci na straně jedné a znalec, kancelář či ústav na straně druhé řídit.

Podobně část o **přestupcích** znalců (§ 39) se utkává s potřebou objasnit mnohé nedořečenosti či nejasnosti zákona, jakkoliv autoři připomínají, že některé z nich nepocházejí ani tak od předkladatele, jako jsou výsledkem následného legislativního procesu.

Praktický komentář zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech si ve svém úvodu klade za cíl, aby nebyl součástí knihoven, ale daleko spíše podstatnou a velmi ohmatanou pomůckou umístěnou přímo na psacích stolech uživatelů. To je cíl velmi ambiciózní. Obávám se, že řada vlastníků nebude v situaci, že by nuance zákona musela zkoumat den co den. Nicméně je možné potvrdit, že výsledný text má velmi dobré šance stát se soustavně užívanou pomůckou všech těch, kteří se pohybují v daném prostředí. Ať již na jakékoliv straně.

prof. Ing. Luboš Smrčka, CSc.